

УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ ПОТОКАМИ

Муромець Н. Є. *Управління трудовими потоками: теоретико-методологічний аспект:* монографія / Н.Є. Муромець. – Донецьк: ДонНУ, 2012. – 398 с.

Посилення світових глобалізаційних процесів зумовлює об'єктивний характер міжнародної міграції робочої сили, яка стає невід'ємною складовою ринку праці будь-якої країни. У зв'язку з негативним впливом наслідків світової економічної кризи для більшості національних ринків праці характерними будуть такі процеси, як зниження загального обсягу зайнятості та зростання безробіття, різке збільшення диференціації в оплаті праці, вивільнення робочої сили через спад виробництва, інтенсивний перерозподіл кадрів між галузями й секторами економіки, високий рівень добровільної плинності тощо. За таких умов господарювання відбувається зростання інтенсивності руху робочої сили на світовому, національних, регіональних та локальних ринках праці.

Циркулюючий ринок праці стає невід'ємним компонентом ринку праці будь-якої держави, а рух людських ресурсів – важливим чинником її розвитку. Так, на національному ринку праці України відбувається посилення міграційних процесів, знецінення та деваліфікація робочої сили, використовуються специфічні механізми гнучкого маневрування тривалістю трудового процесу й оплатою праці замість реструктуризації зайнятості, що призводить до утримання надлишкової кількості зайнятих за рахунок збереження низького рівня заробітної плати та значних обсягів заборгованості з її виплати. Усі ці негативні явища зумовлені зростанням диспропорцій розвитку національного ринку праці, що призводить до пріоритетного використання переважно нестандартних механізмів його адаптації до сучасного стану економічного розвитку країни.

Автор визначає, що традиційне розуміння поняття «управління людськими ресурсами» не відповідає вимогам повного й раціонального використання трудового потенціалу в сучасних економічних системах. Постає необхідність формування нових концептуальних підходів, що мають ґрунтуватися на забезпеченні виконання зазначених принципів системного управління людськими ресурсами як у мікро-, так і в макроекономічних системах управління з урахуванням високої динаміки руху цих ресурсів.

У роботі автор наголошує на тому, що більшість дослідників розуміння процесу руху населення й людських ресурсів часто звужують до розгляду лише його окремих форм і аспектів. Однак відсутність розуміння системного управління рухом людських ресурсів на ринку праці як на мікро-, так і на макро-рівнях в умовах посилення глобалізаційних тенденцій не дозволяє оптимізувати або підвищити ефективність усієї системи управління людськими ресурсами, починаючи від їх формування до подальшого залучення до трудового процесу й наступного розвитку, включаючи різноманітні переміщення людських ресурсів на всіх рівнях управління. Це визначило необхідність сформулювати власну авторську позицію щодо інтегрованого підходу до управління рухом людських ресурсів у системі регулювання ринку праці. У монографії викладено теоретичні та методологічні основи дослідження трудових потоків на мега-, мезо- та метарівнях управління в системі ринку праці.

Ґрунтуючись на сучасних засадах концептуальних підходів щодо управління людськими ресурсами, автор визначає теоретико-методологічні основи управління трудовими потоками, а також можливості спільного використання поняттєво-категоріального апарату логістики в управлінні людськими ресурсами. Завдяки цьому визначено сутність соціально-економічної категорії «трудоий потік» з метою розробки науково-методичних засад управління рухом людських ресурсів у системі ринку праці, запропоновано структуру та поетапність руху трудових потоків і наведено основні їх класифікаційні ознаки.

У дослідженні Н.Є. Муромець за допомогою комплексного аналізу динаміки та сучасних тенденцій руху трудових потоків на міжнародному ринку праці наголошується на тому, що за останнє десятиліття зростання інтенсивності міжнародних зовнішніх трудових потоків як для приймаючих країн, так і для країн їх походження перетворилося на структурний елемент розвитку цих країн. Автор зазначає, що зовнішні міжнародні трудові потоки, в яких беруть участь мігранти з України, мають стійкий характер і сприяють згладжуванню демографічних та економічних дисбалансів між країнами, сприяючи соціальній стабільності й розвитку інтеграційних процесів в міжнародному ринку праці.

У проведеному дослідженні визначено, що сучасні процеси руху міжнародних зовнішніх трудових потоків є досить складними, тому що в них переплітаються інтереси різних їх учасників – країн походження, країн призначення, самих трудових мігрантів, членів їх родин, працедавців, які наймають іноземців, приймаючих держав тощо. Автор зазначає, що тільки координація та взаємодія всіх суб'єктів руху трудових потоків здатна забезпечити ефективне їх функціонування в системі ринку праці.

Автор наголошує на тому, що регулювання рухів трудових потоків має відбуватися на засадах стратегічного планування завдяки формуванню системно пов'язаних між собою політики зайнятості й освітньої політики, а також на основі прийняття інвестиційних програм як на національному, так і на регіональному рівнях.

Особливу увагу автор надає вимірюванню, оцінці й розробці основних напрямів регулювання зовнішніх та внутрішніх трудових потоків на ринку праці України. За результатами проведеного дослідження стану національного ринку праці України визначено провідні ризики, які не дозволяють здійснити реструктуризаційні заходи в контексті забезпечення ефективної зайнятості населення. У монографії оцінено інтенсивність зовнішніх трудових потоків на регіональному рівні, що дозволило, по-перше, зробити висновок про наявність прямої залежності між рівнем людського розвитку регіонів та показником інтенсивності зовнішніх трудових потоків; по-друге, встановити основні чинники, що визначають рівень інтенсивності та напрями руху зовнішніх трудових потоків з регіонів за межі України.

Разом з тим, на думку автора, доцільним є дослідження внутрішніх трудових потоків в Україні з урахуванням впливу чинників соціально-економічного розвитку країни. Розроблено методичні підходи щодо прогнозування динаміки зовнішніх вхідних і вихідних трудових потоків на основі їх регулювання в контексті соціально-економічного розвитку України. Здійснено економіко-математичне моделювання руху зовнішніх та внутрішніх трудових потоків України на національному й регіональному (на прикладі Донецької області) рівнях, обґрунтовано основні напрями регулювання руху трудових потоків у системі ринку праці відповідно до сучасних умов соціально-економічного розвитку світової та національної економіки.

У своєму дослідженні Н.Є. Муромець зосереджує увагу на обґрунтуванні теоретичних, науково-методологічних та організаційних засад формування й ефективного управління трудовими потоками на ринку праці України.

Характерною ознакою сучасного ринку праці України є неконтрольований рух трудових потоків на національному та регіональних ринках праці, який стає одним із провідних чинників, що зумовлює поглиблення диспропорцій економічного та соціального розвитку окремих регіонів і України в цілому. Відсутність ефективного регулювання трудових потоків є актуальною проблемою розвитку ринку праці в Україні, а її вирішення обумовить темпи економічного зростання й дозволить визначити її подальшу траєкторію соціально-економічного розвитку.

Автором доведено неспроможність традиційного розуміння управління рухом трудових ресурсів, яке не відповідає вимогам повного й раціонального використання трудового потенціалу в сучасних економічних системах, тому в монографії подано нові концептуальні підходи, що ґрунтуються на принципах системного управління рухом людських ресурсів як на макро-, так і на мікрорівнях.

Окрім цього, запропоновано методологічні підходи щодо оцінки інтенсивності руху трудових потоків на ринку праці, здійснено моделювання руху внутрішніх трудових потоків у системі національного ринку праці України з урахуванням регіональної специфіки, що дозволило встановити залежність інтенсивності внутрішніх трудових потоків від рівня регіонального людського розвитку.

Розроблені докторантом організаційні засади стосовно управління рухом зовнішніх трудових потоків України спрямовані на координацію та взаємодію всіх суб'єктів руху трудових потоків, що забезпечить ефективне функціонування їх інтегрованого управління в системі ринку праці.

Загалом робота містить результати оригінального системного дослідження, а надані в монографії пропозиції та рекомендації відносно управління трудовими потоками на мега-, мезо- та метарівнях управління є науково обґрунтованими, відповідають потребам національного та регіональних ринків праці в умовах суспільної трансформації та посилення інтеграційних процесів.

Результати дослідження містять наукову новизну, мають теоретичне й практичне значення та можуть бути корисними для науковців, підприємців, державних службовців, викладачів та аспірантів, а також усіх, хто цікавиться проблемами руху трудових потоків у системі ринку праці.

Л.А.ЛУТАЙ, завідувач кафедри економіки і менеджменту Інституту післядипломної освіти Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, д.е.н., професор

